עם – אורי צבי גרינברג,

העיניים הסמוקות נצעקות בשער הגינה. הוא מדבלל בידו את רעמת־שערותיו האדומה, שלא כהתה במרוצת השנים, ומבליט את קמטי מצחו.

„מה אתה רוצה, אדוני?" הוא שואל. „ראיון? מה? אתי? אני לא, זה לא. אני לא רוצה שום סנסציות. אני איני נושא מעניין. אתה מבין? שיחה, ציטוט ענייני, מילא. לא, גם זה בספק."

אורי צבי גרינברג, מחבר ספר הקיסרוג והאמונה, ממהר להיכנס אל ביתו. „סלח, אצלנו בדק־בית. תיכנס לחדר־העבודה. נשב. אני אסביר. אבל בזהירות."

פתאום הוא קם. כפוף־גו, מכונס בתוך עצמו. הוא ממהר לנעול את נעליו, מצוחצחות, כפי שצייתה זאב ז'בוטינסקי על ההדר הבית־רי. אורי צבי מתיישב בחזרה על הספה, מהדק בידיו את שפתי פיו.

★ ★ ★

„אז מה הענין, אמור?"

„מאמרך על העתונות בירחון עירית רמת־גן?"

הוא (מתפלא): „זה כבר הופיע?" (מסדר את עניבתו הכחולה, התלויה ברשלנות על חולצתו הירוקה ומוכנסת עמוק לתוך מכנסיו החומים הדהויים). „איפה ראית את זה? תיארתי לי שזה יעורר רעש גדול וכולם יכתבו."

אני: „לא, העתון עוד לא יצא לאור. אבל ראיתי את המאמר. אדוני רוצה לבטל את העתונות החופשית ולהסתפק בעתון ממשלתי אחד. זה נכון?"

אורי צבי גרינברג (משורר התנועה הלאומית אינו נבהל. הוא רק מחייך): „נו, אז מה? מי ישמע לי בענין זה?"

אני: „האם אין למשוררים משקל בציבוריות הישראלית?"

הוא (מרים את גבות עיניו): „טוב, יש בזה מן האמת. אני אסביר לך מדוע מספיק עתון אחד. (משתתק). תראה, היום יש הפקר בענין זה. כל אחד שוכר בית־דפוס ומדפיס כל העולה על רוחו."

אני: „אז מה רע בזה?"

הוא (גועש): „אוכיח לך, אבל אל תפריע לי באמצע דברי. יש בעתון הארץ אחד ששמו אורי קיסרי. הוא כותב על שמונה־עשרה אביבים, או מדור דומה. זהו שם יפה, מסך־עשן על האמת. אבל דע לך את האמת: אין הבדל בין כתיבה זו ובין כתיבה זולה על חתיכות! (צועק בקול צרוד): איזה הבדל יש בין אביבים וחתיכות? ראית מה שעתונאי מכובד זה כותב? ובכן, אולי יצליח מישהו להסביר לי מה טוב בכך? לשם מה כל זה באי?"

אני: „אבל למי הוא מפריע?"

הוא: „נכון, נכון. יש לי עוד דוגמה. המשוררת הזאת, מה שמה, האי שולמית הר־אבן. הלכה אל הרבנות ושמה את הרבנית ללעג ולקלס, כשהרבנית אמרה לה כי אסור להתחתן בימי התסת."

אני: „ובכן?"

אורי צבי (בתוקפנות): „מה ובכן? ובכן, היא המשיכה ולעגה לתפילה הנאמרת מתחת לחופה. בשביל מה עשתה זאת? זה עוזר לכל אלו הנלחמים בעד נישואים אזרחיים! מה היא בכלל מבינה בתפילה נהדרת זאת? הרי מה שנאמר בה זה שיא התאוה והאהבה, יופי קדוש. אני זוכר את עצמי, כמה התרגשתי כשעמדתי מתחת לחופה ושמעתי את התפילה! אז הנה עוד שאלה: למה להדפיס דברים כאלה?"

אני: „ווהי סיבה מספקת?"

הוא (באנחה): „אוי ואבוי, לא זה בלבד. הנה קח את משה שמיר. שני עתונים קופצים על דבריו, והוא הרי נעדר כשרון ואידיאלים! ריק שבריקים! דבר לא בוער בלבו, לפיד לא מהבהב בנשמתו! והוא כותב מה שכותב, ועתונים מדפיסים מה שהוא כותב. ואני שואל את שאלתי: מדוע?"

(מפסיק כדי לנשום אויר. אורי צבי מוריד את משקפיו הזהובות מעל עיניו ופושם את רגליו מתחת לשולחן. הוא מתכונן להתקפה חדשה.)

„אני ממשיך. תראה, מה שהצעתי בענין העתון זה ככה. יקבלו לשם אנשים לפי כשרונם ולא לפי כרטיס המפלגה שלהם. מבין? אותו אשער לקבל לשם, את אבנרי. כי הכשרון צריך לקבוע בעתון הממשלתי היחיד ולא כרטיס המפלגה!"

אני: „ומי ישלוט בעתון זה?"

הוא (בכנות): „איני מבין כלל למה כיתנת את דבריך."

★ ★ ★

(אורי צבי נושם אויר. הוא יושב דרוך בפינתו. מחכה לשאלה הבאה. לחדר נכנס בנו הצעיר. „לך!" אומר לו גרינברג בחיבה. הבן מסתלק. הוא לא נעלב. „הם כבר רגילים," מחייך המשורר.

פתאום הוא מתנער מן ההפסקה. „שמע, אתה רוצה לשאול אותי מה יקרה אם עורכי העתון הממשלתי יהיו בלתי־הגונים ולא ידפיסו את שירי, נכון?"

אני: „בדיוק זה."

הוא: „מה שקשור בי, אני מוכן לוותר. אבל נכון, זו בעיה. אלא שעכשיו אין דרך אחרת אלא ריכוז הכוחות. זה העם שלנו, אנחנו מוכרחים."

אני (בהיסוס רב): „אדוני רומז לדיקטטורה?"

(אורי צבי מנחית באגרופו על השולחן. זגוגית המשקפיים מתעופפת באויר ונופלת בערש:) „אני לא מסתיר כלום. קרא לזה דיקטטורה! אני לא מתבייש, זה הכרח לא יגונה!"

(אני מבין. הוא מנסה להסביר.) „תראה, זה מה שהעם צריך ורוצה. פה כל אחד הפך לבעל־בית. אף אחד לא עובד. להיפך מזה."

אני: „מה זאת אומרת?"

הוא (מאמץ את שרירי פניו): „השבוע נסעתי עם ידיד מוילנא באוטו. ואני יודע מהי וילנא, אוהו, ועוד איך יודע! התרחצו שם פעם בשנה, כשהקרח על הנהר נמס. פתאום הוא אומר לי שמצבו רע, אשתו רוצה חרסינה על קירות האמבטיה ואין לו כסף. שמעת? (הוא מתגעש ושופך אש וגופרית): „חרסינה תנו לה, ל,נסיכה מוילנא.' אחרת היא איננה יכולה לרחוץ את בשרה האציל!"

אני: „רוצה לומר שצריך ממשלת־חירום־לאומית כדי להוריד את רמת־החיים?"

אורי צבי: „כן, אבל לא רק זה. לך אחרי בנין הדואר בתל־אביב! ראית את הפרצופים הדגרוטיים של העולים החדשים, שמוכרים שם בדים? ראית איזה טמטום? אז את זה צריך לחסל! ואני אומר שאת זה יכול לחסל רק משטר חזק, רק ממשלת חירום!"

אני: „מה זה? מה תעשה ממשלה כזאת?"

אורי צבי (בהתלהבות רבה): „היא קודם כל תחסל את האנרכיה ברחוב. תגיד לי באיזה ארץ מעז לובש־מדים או לא־לובש־מדים לחבק ולערוך מזמוטים גלויים כאלה ברחוב או באוטובוס כמו בארץ? זאת זנות, תסלח לי, מה שקורה ברחוב. פה מתנשקים ומתחבקים וגבר אם ילך ערום או

רוחות ואבנים ודברי־הבל חסרי־טעם.

„הנה אני, למשל: 11 שנים שאני חי עם אשתי והיינו פעמיים, או, סליחה, כן, היינו שלוש פעמים בקולנוע. בפעם האחרונה באו מכירים ואמרו שאנחנו מוכרחים לראות את הירושימה אהובתי, ולכן הלכנו. אבל לא יותר מזה. ומה קרה לנו? הכל בסדר. חיים כרגיל."

אני: „ומה עם..."

אורי צבי: „כן, אני יודע מה שתאמר. כן, לדעתי ממשלת חירום לאומית יכולה לפתור את הבעיה."

★ ★ ★

אני: „ומה עם הכנסת?"

הוא (בההדור פילוסופי): „נכון, צריך לפזר אותה. דור גלותי חי בארץ, עבדים בני עבדים, דור המדבר. דור בלי רוח־חיים ונשמה. צריך לפזר את הכנסת, אין לי ספק בענין זה!"

אני: „ומה יהיה אם הממשלה הזאת לא תמצא חן בעינינו? מה יהיה אם נרצה להפיל את שלטון מפא"י?"

הוא (במבט אבהי): „הסכת ושמע, אדון צעיר." (קם ותופס בצווארו): „המחנק כבר מחזיק בגרוננו. אנחנו מוכרחים להתלכד סביב ממשלה לאומית. אתה חושב שבגין יותר טוב? אם הוא היה בשלטון והיה רוצה להצליח — לא היתה לו ברירה אלא ללכת בדרך של ממשלה לאומית, ברור?"

אני: (מצליח להגניב משפט): „אתה רוצה לומר שלעולם לא יפילו את מפא"י?"

אורי צבי: „מה יצא לך מזה שתפיל אותה עכשיו? מה אחרים טובים ממנה במצב המדיני החמור?"

אני: „טוב אדוני, או אתה מנבא שלנצח מפא"י?"

הוא (בפעם הראשונה ברגיעה): „אינני נביא ואיני בן־נביא. אולם שמע איש צעיר (הוא ממלא את פיו בוז, לוחש): „מהפכה לא תהיה פה! זהו דור של מיקסרים ומכוניות. זה לא דור של מהפכה ואמונה."

אני: „כתבת פעם, אדוני, ‚דרך אחת מובילה אל הפרח וגדר שניה אל תהום!' מה קרה לדעתך זו?"

הוא: „שמע, אני ריאלי. כל זה אינו עומד עכשיו. אבל הקמת ממשלת־חירום־לאומית היא ראשית הדרך.

„תרשה לי לומר לך משהו על אורי אבנרי. אני מאמין לו, משהו דופק בלבו. הוא אינו משה שמיר. הוא גם המוכשר בין אנשי הפרסה של העתונות העברית. אבל הוא טועה.

„מה כל הענין הזה של המרחב השמי? אם לא הצליחו לאחד את המרחב הסלאבי, למה שיצליחו לאחד את המרחב השמי? האי?

„שיבין: שויון לערבים — כן, כן וכן! סטיפנדיות ללמוד שוב פעם כן! אבל אותו סופר ערבי שבא לתל־אביב ואמר לחבר שלו, באמצע העיר העברית: העץ הזה שלי — זה לא! לא בא בחשבון! אל־ארד, שמשמיצים את ישראל באוניברסיטה העברית שלנו — זה לא! שאנחנו נרוץ אחרי דמשק? למה? זה לא! ואם אבנרי מדפיס ומפיץ דעתו בי רבבית קוראים, מוטב לו שישקול את דבריו שנית."

„זהו מה שיש לי לומר," מתפרק אורי צבי על כורסתו.

אני: „אדוני, עוד שאלה אחת. מה עם הפרס שאדוני קיבל מראש הממשלה?"

הוא: „האמן לי, איני יודע על כך דבר. זה לא ענין לעתונות. באמת לא. (רק לשולחנו, מביא חבילת עתונים): אבל ראית את על המשמר? ראית איך הם כותבים על שלונסקי המהפכן? וראית את תאור חייו בצד, איך בלא חייו לא עשה דבר מהפכני אחד? יש שם פירוט! בזמן השואה והמהפכה העברית נגד האנגלים הוא תירגם את יבגני אונייגין. זוהי מהפכנות, אני שואל? ואולי בגלל שבלבד כדאי שיהיה בארץ רק עתון אחד?"

החתן של מ'לגת בן־גוריון

כמעט ערום ברחוב איש לא יעשה לו דבר. אז אני שואל: דבר כזה היה באיזה ארץ תרבותית בעולם? בגרמניה אסור היה לנשק בן או בעל או בעיקר אהוב לפני שנפרדו ממנו בתחנת־הרכבת, ורק פה לא כן."

אני: „אז זוהי הסיבה..."

הוא (בשטף): „כל אלה ביחד הסיבות. דע לך, הדור הצעיר בישראל איבד את היצרים הטבעיים שלו. היום בחור יוצא עם בחורה לא מתוך יצר, ולא מתוך תאוה עזה. היום הכל מסחר קטן, אפור. אילו לפחות הדור הזה היה חוזר ליצריו הטבעיים!"

אני: „אז במה תעזור ממשלת־החרום, בעלת העתון היחיד?"

הוא: „היא תעמיד כל אדם על מקומו הנכון. אדם בריא לא ימכור את סחורתו מאחורי הדואר, אתה תופס או לא? היום הכל הפקר. והממשלה הזאת, על־ידי כפיה, תכניס נורמליזציה לאנשים! היא, כמו שאמרתי, תעשה אותם יותר טבעיים, רודפי־יצרים נורמליים.

„פה, כמו שאתה שומע, בארץ־ישראל, יש דיבוק של אנשים שבעים, שאין להם מה לעשות. או הם רודפים אחרי

„לפזר את הכנסת!"

השבוע החליט ראש־הממשלה להעניק מילגה בסך 2500 ל"י למשורר אורי צבי גרינברג, מי שהיה חבר הכנסת הראשונה מטעם תנועת־חרות והתקרב אחר־כך לקבוצת „סולם". מילגה זו באה מתוך קרן מיוחדת של נדבן אמריקאי, שבן־גוריון הוא שופט־יחיד בה. באותה שעה כתב אורי צבי, שלא ידע עדיין על דבר המילגה, מאמר בכתב־עת עירוני של רמת־גן, עיר מגוריו, בו הציע הצעה מהפכנית: לפזור את כל העתונים בארץ, להשאיר רק עתון ממשלתי אחד יחיד. הראיון המצוטט כאן ניתן השבוע לכתב „העולם הזה" בביתו של המשורר.

ון מיוחד...ראיון מיוחד...ראיון מיוחד...ראיון מיוחד...ראיון מיוחד...ראיון מיוחד...ראיון מ